

ЛЕНД-ЛІЗ МОЖЕ ВІДІГРАТИ ПЕРЕЛОМНУ РОЛЬ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Голосування в американському Конгресі законопроєкту «Про ленд-ліз для захисту демократії в Україні» настановує на історичні паралелі.

Акт про ленд-ліз одного разу вже ухвалювали. Це сталося у березні 1941 року. На той час Америка ще не брала участі у Другій світовій війні, але агресивні дії Німеччини та Японії вже явно загрожували американським інтересам.

Тому США почали підтримувати держави, які самовіддано протистояли німецькій та японській агресії. Перш за все – Велику Британію і Китай.

Американська допомога Британії почала надходити ще у вересні 1940 року, коли британці лишилися самі з Гітлером і відбивалися з останніх сил, готуючись до вторгнення німецьких військ на острови.

З ухваленням закону про ленд-ліз ця допомога отримала міцну законодавчу основу. Термін ленд-ліз – це поєднання англійських слів «lend» – позичати і «lease» – здавати в оренду.

Закон передбачав надання допомоги будь-якій державі, якщо її оборона є життєво важливою для США. Умови були дуже вигідними для тих, хто отримував допомогу.

Зброя та матеріали, втрачені в ході бойових дій, не підлягали оплаті.

Майно, придатне для цивільних цілей, після війни мало бути повністю або частково відшкодоване на основі наданих США довгострокових кредитів.

Збережене обладнання після війни мало бути повернуто США.

Постачання за програмою ленд-лізу включали зброю, боєприпаси, техніку військового та господарського призначення, амуніцію, харчі, стратегічну сировину.

Загалом протягом Другої світової війни допомога в рамках ленд-лізу надавалася 42 країнам. Але найбільше її отримали Велика Британія та СРСР.

Для Радянського Союзу допомога за ленд-лізом, що розпочалася у жовтні 1941 року, мала надзвичайне значення.

Російська пропаганда від сталінських часів до сьогодні применшує значення американської та британської допомоги. А між тим без цієї підтримки події на східному фронті могли б розвиватися геть інакше.

Третина танків і 16% винищувачів Червоної Армії, щоб брали участь у битві за Москву, були надані західними союзниками.

Загалом же Радянський Союз отримав за ленд-лізом майже 15 тисяч літаків, 7 тисяч танків, 376 тисяч вантажівок і 51 тисячу джипів, 15 мільйонів пар армійських черевиків.

І безліч інших матеріалів, обладнання та продовольства – аж до 257 мільйонів гудзиків.

США та Британія поставили в СРСР у 10 разів більше залізничних вагонів, ніж виробив за цей час Радянський Союз, у два з половиною рази більше паровозів, третину всієї вибухівки, чверть авіаційного палива і більше половини алюмінію.

Загалом за програмою ленд-лізу Британія отримала допомогу на 31 мільярд доларів, СРСР – на 11 мільярдів. Це у цінах початку 40-х, коли долар важив у 20 разів більше, ніж зараз.

Після війни СРСР відмовився платити навіть відносно невеликий борг у 1,3 мільярди доларів, виставлений американцями. Надалі суми боргу весь час знижувалися, у підсумку СРСР, а після його розпаду – Росія виплатили американцям відверто смішну суму.

Велика Британія сплачувала свій борг у 5,5 мільярдів доларів перед США і Канадою до 2006 року. Тобто виплати за ленд-лізом були радше символічними, особливо якщо порівняти їх із обсягами допомоги та її значенням для перемоги у війні.

Зараз – уперше після Другої світової війни – США знову ухвалюють закон про ленд-ліз. Цього разу для України.

Західні партнери вже надали Україні значну кількість зброї, яка допомагає нищити ворожу техніку на землі і в небі, а незабаром – і в морі.

За словами голови Об'єднаного комітету начальників штабів генерала Міллі, Україна вже отримала 60 тисяч одиниць протитанкової і 25 тисяч одиниць протиповітряної зброї.

Але після ухвалення закону про ленд-ліз до України надійде значно більше і значно потужнішої зброї. За спрощеною процедурою і по суті безкоштовно.

Як і вісім десятиліть тому, ця допомога може відіграти переломну роль у війні з нацистським режимом. Цього разу – російським нацистським.

Володимир В'ЯТРОВИЧ,
народний депутат

